

Rijk én arm: de *Black Belt*

Soms zie je de natuur duidelijk terug in verkiezingsuitslagen. Bijvoorbeeld in de zuidelijke Amerikaanse staten Mississippi, Alabama en Georgia. De combinatie van de vruchtbare grond daar en de onverkwikkelijke slavernijgeschiedenis werkt er door tot in het stemhokje. **Ivo van de Wijdeven** legt het verband.

Het is sinds het begin van deze eeuw een vertrouwd beeld bij Amerikaanse presidentsverkiezingen: met uitzondering van de westkust en het noordoosten kleurt de electorale kaart van de Verenigde Staten vrijwel geheel Republikeins rood. Dus ook in het zuiden. Maar wie inzoomt op de county's daar ziet vooral in de staten Mississippi, Alabama en Georgia een Democratische blauwe band lopen. Dat fenomeen is al decennia zichtbaar. Het verhaal van die blauwe band begint vele miljoenen jaren voor het begin van onze jaartelling. En de kleur is eigenlijk niet blauw, maar zwart.

Skeletjes

Tijdens het Krijt, het geologische tijdperk waarin de dinosauriërs rondliepen en dat duurde van ongeveer 145 tot 65 miljoen jaar geleden, zag het Amerikaanse continent er heel anders uit dan nu. Waar nu de zuidelijke staten van de Verenigde Staten liggen was toen een relatief ondiepe zee te vinden. Dankzij een tropisch klimaat krioelde die van het leven, met onder andere talrijke kleine zeediertjes, waarvan de skeletjes uiteindelijk afzonken naar de zeebodem en op bepaalde plekken een dikke laag kalk vormden. Deze voormalige, kalkrijke zeebodem is nog steeds duidelijk terug te zien op de geologische kaart van de Verenigde Staten: als een grote boogvormige strook mineraalrijke en vruchtbare grond die ruwweg midden door de drie genoemde staten loopt en omgeven is door over het algemeen veel drogere gebieden. Wie zijn spade in die strook in de bodem steekt vindt stevige zwarte aarde en daarom wordt ook wel gesproken van de 'Black Belt'. In combinatie met het warme klimaat was de grond ideaal voor akkerbouw. In de 19de eeuw wisten boeren dan ook hun weg erheen te vinden. Vooral katoen bleek het er goed te doen. Aan de vooravond van de Amerikaanse Burgeroorlog (1861-1865) was een jaarrooost van vierduizend balen ruwe katoen op de grote plantages geen uitzondering, terwijl zulke cijfers een tiental kilo-

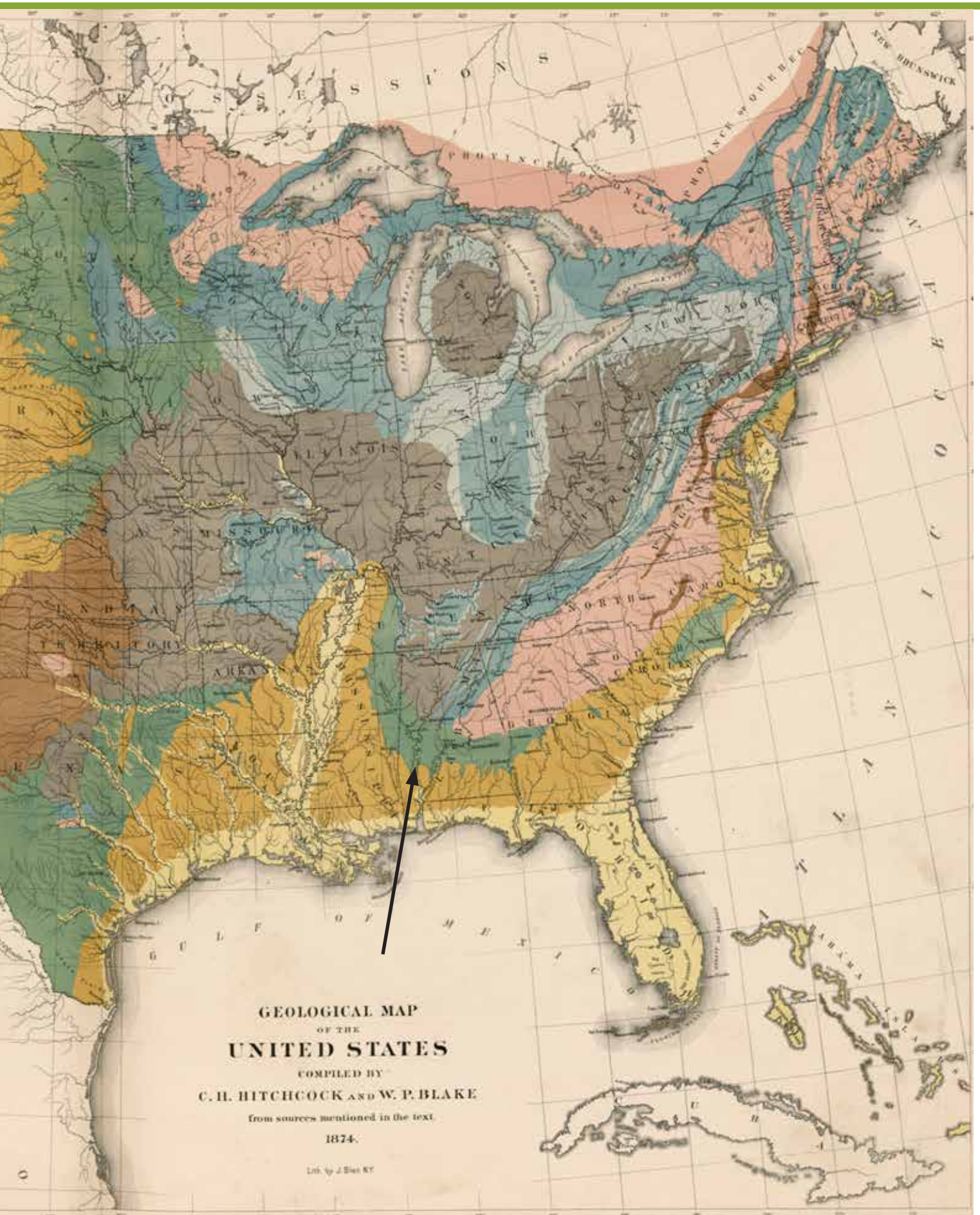
meters ten noorden of zuiden van de Black Belt bij lange na niet werden gehaald.

Om al die katoen te verbouwen en vooral te oogsten waren veel arbeidskrachten nodig. Vermogende plantagehouders maakten in het Diepe Zuiden op grote schaal gebruik van slavenarbeid, en in de Black Belt bestond de helft tot zelfs driekwart van de bevolking uit zwarte slaafgemaakten. De term kreeg daardoor na de Burgeroorlog heel andere betekenis. Booker T. Washington, die zich vanuit slavernij opwerkte tot gerespecteerd adviseur op het gebied van onderwijs en burgerrechten voor zwarte Amerikanen, vertelde in zijn autobiografie *Up from Slavery* (1901) dat hem vaak gevraagd werd om de benaming Black Belt uit te leggen. De school voor zwart hoger onderwijs in Alabama die hij decennialang leidde, het Tuskegee Institute, lag er middenin. Eerst, schreef hij, was het puur de aanduiding van de kleur van de lokale aarde, maar 'vooral sinds de oorlog, lijkt de term uitsluitend in politieke zin te worden gebruikt – dat wil zeggen, om de districten aan te duiden waar de zwarte bevolking talrijker is dan de witte'.

Pachters

Want kort nadat de kanonnen zwegen was de slavernij weliswaar afgeschaft, maar de katoenteelt bleef, en de zwarte bevolking ook. Plantagehouders splitsten hun grote landerijen op in kleine percelen, en verpachtten ze vooral aan voormalige slaafgemaakten en hun familie, die hoofdzakelijk katoen verbouwden. Aangezien dat maar één keer per jaar werd geoogst leefden ze de rest van het jaar vaak op krediet. En van die opbrengst bleef meestal na het aflossen van schulden en het betalen van het pachtgeld maar bar weinig over. Voormalige slaafgemaakten leefden veelal

Kaart van de Verenigde Staten uit 1870 waarop de geologische verschillen zijn aangegeven. De boogvorm bij de pijl is de Black Belt, en die vorm komt onder andere terug in uitslagen van presidentsverkiezingen sinds de Voting Rights Act van 1965.

Katoenplukkers en een opzichter te paard in Georgia, ergens tussen 1867 en 1890 (gespiegeld, New York Public Library).

concurreren op de wereldmarkt.

De trek naar de grote steden gebeurde op dusdanig grote schaal dat historici spreken van de *Great Migration*, maar er bleven ook heel veel zwarte gezinnen berooid achter in de Black Belt. Demografisch gezien zijn zwarte Amerikanen er nog steeds in de meerderheid - in een aantal county's loopt dat zelfs op tot 85%.

Vandaar dat er sinds de presidentsverkiezingen van 1968 altijd een blauwe band zichtbaar is op de electorale kaarten: de Voting Rights Act van 1965 garandeerde eindelijk het stemrecht voor de zwarte bevolking (en andere minderheden). In de Black Belt – en elders op het zuidelijke platteland waar nog veel arme zwarte Amerikanen woonden – stemde die vervolgens massaal op de Democraten: de partij van de presidenten John F. Kennedy en Lyndon B. Johnson, die – aangespoord door de burgerrechtenbeweging – werk maakten van het bestrijden van discriminatie en dus ook het stemrecht

in armoede en konden geen kant op. De landeigenaar had hen economisch in de tang en kon de pacht ieder moment opzeggen. Ander werk was er nauwelijks.

De kleine witte bovenklasse in het zuiden hield de touwtjes stevig in handen, ook politiek. Op electorale kaarten van rond 1900 is de Black Belt dan ook niet te zien: de zwarte onderklasse ging er niet naar de stembus. Wat kort na de Burgeroorlog vanuit federaal niveau was ondernomen om de zwarte bevolking meer burgerrechten te geven, was in de zuidelijke staten vakkundig tegengewerkt.

Great Migration

In zuidelijke staten bepaalde de agrarische sector de economie, maar in de rest van de Verenigde Staten waren er wél andere banen. Vooral tijdens de beide wereldoorlogen draaiden de fabrieken overuren. Als gevolg daarvan trokken veel zwarte families weg uit de Black Belt, op zoek naar een betere toekomst in met name de grote steden elders in Amerika.

De migratiegolf duurde voort tot eind jaren '60: de industrialisatie drong toen ook door tot de landbouw in de Black Belt. De komst van tractoren, katoenoogstmachines en chemische bestrijdingsmiddelen zorgden ervoor dat de grootgrondbezitters hun pachters niet meer nodig hadden en overgingen op grootschalige industriële landbouw. Ze verbouwden overigens steeds vaker andere gewassen in plaats van katoen: dat kon op den duur niet

hadden geregeld. De zwarte inwoners van de Black Belt zijn dat sindsdien vrijwel zonder uitzondering blijven doen in de hoop dat de Democratische Partij de levensomstandigheden zal verbeteren. Hun streek bungelt namelijk van oudsher onderaan wanneer het gaat om armoede, gezondheid, werkloosheid en onderwijs. Het is nog steeds een achtergesteld ruraal gebied. De witte grootgrondbezitters gaan er nog altijd met de buit vandoor. De vruchtbare zwarte aarde heeft de zwarte bevolking in de Black Belt weinig goeds gebracht. Sinds de afschaffing van de slavernij zijn ze er niet wezenlijk op vooruit gegaan. Daarom is een kustlijn van miljoenen jaren geleden nog steeds zichtbaar op de electorale kaarten van de Verenigde Staten.

Ivo van de Wijdeven is historicus en analist. Hij onderzoekt momenteel de invloed van geologie op geschiedenis voor zijn boek *Fantoomgrenzen*, dat in 2026 zal verschijnen.

VERDER LEZEN

► **Avidit Acharya**, Matthew Blackwell & Maya Sen, *Deep Roots - How Slavery Still Shapes Southern Politics*, Princeton University Press, 2018